

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשבת קודש פרשת ראה תש"פ לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויזן - גליון אלף קע"ה

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיכתא נחלת יעקב וויזן - לאק שעלדריק

בה פלשתים נתחלל, והותר לכל לנתצו ולעשות מה שירצו ע"כ. וביאר בליקוטי הערות שם, דהגם שכתב מתחלה שלא נכנסו בה פלשתים, מכל מקום על ידי שביית הארון על ידי האויבים, נחשב כאילו באו בה פריצים בפנים וחללוה ע"ש.

אמנם אכתי צריך ביאור, דגם אי נניח שברגע ששבו האויבים הארון נתחללה קדושת המשכן לחולין. מכל מקום היה חיוב עליהם לקדשה תיכף שנית מחדש, שהרי הכל עומד על מכונה, ולקיים מצות ה' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כח-ח), שמצוה זו כוללת גם משכן שילה ונוב וגבעון. וגם יוכלו להקריב בה קרבנות תמידין ומוספין. ולא מצינו שביום שנשבה הארון נחרב המשכן עצמה. – ועוד יש להבין, למה קשיא ליה רק על משכן שילה, ולא על המשכן שפרקודו אחר י"ד שנה בגלגל, ועל חורבן נוב וגבעון, שלא באו לתוכה הפלשתים להחריבה.

ועל כרחק צריכין לומר, דמה שנתצוהו ישראל היתה על פי נביא, דכמו שבנינו בכל המקומות הללו בודאי היתה על ידי נבואה, ועל דרך שנאמר (דברי הימים א כח-ט) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל, כן באה הציווי לנתוץ המקדש הראשון, כי אי אפשר להיות שתי מקדשות, ואולי יש בזה גם איסור בל תוסיף, לבנות מקדש שני בעוד שיש קדושת מקדש ראשון. והמוחזק לנביא שאומר עבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה שומעין לו, כמו שאמרו (סנהדרין פט:) דאי לא תימא הכי אברהם בהר המוריה היכי שמע ליה יצחק, ואליהו בהר הכרמל היכי סמכי עליה, ועבדי שחוטי חוץ [שהרי בית המקדש היה בירושלים] ע"ש.

*

ובתורת משה (בפרשתנו עד.) כתב עוד, דהכתוב בפרשתנו התירו בפירוש, דגם אם לא היו חוטאים ולא נחרב שילה על ידי פלשתים, היו ישראל בעצמם צריכין לנתוץ ולבנות בית המקדש לכשיתגלה להם המקום, וכמו שנאמר לשכנו תדרשו על פי נביא ובאת שמה. וזהו לא תעשון כן לה' אלקיכם, אזהרה לנותץ אבן מבית המקדש, ואמר כי אם אל המקום וגו' לשכנו תדרשו, או הותר לנתוץ, ותעשון כן לה' אלקיכם לנתוץ משכן זה כדי לבנות בית המקדש עולמים ע"כ.

ועל פי דרכו יש לומר גם להיפוך, דכל זמן שלא נבנה בית העולמים שהוא בנין קבוע לדורות, המקום אשר בחר בו ה', היו משכן גלגל ושילה ונוב וגבעון בנין השראת שכינה ארעי, ולא נצטוו על נתיצתם משום לא תעשון כן לה' אלקיכם, כי אם אל המקום אשר יבחר ה' וגו' לשכנו, אז מתחיל הלאו של לא

אלה החוקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות וגו', כל הימים אשר אתם חיים על האדמה. אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגויים וגו'. ונתצתם את מזבחותם וגו', לא תעשון כן לה' אלקיכם, כי אם אל המקום אשר יבחר ה' וגו' (יב-א). וברש"י אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה. אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות, אלא לא תעשו כמעשיהם, ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרבו ע"כ.

ויש לדקדק על מה שאמר שישמרו החוקים והמשפטים כל הימים אשר אתם חיים, פשיטא שקיום המצות היא כל הימים, וכי סלקא דעתך שיהיה זמן לזה. ועוד דהא המצוה שנאמר כאן אבד תאבדון לא שייך לקיים כל הימים, כי אינו מאבד אלא פעם אחת בכניסתן לארץ. ואי דקאי על מה שאמר לא תעשון כן לה' אלקיכם, לא תגרורם נתיצת המזבח, אין זה כל הימים, אלא בזמן שבית המקדש קיים. – גם מה שאמר אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם, הלא אין מחובר נעשה עבודה זרה, אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם (עבודה זרה מה), ולכן פירש רש"י לאבד אלהיהם מן המקומות ע"ש.

ונראה דאיתא בגמרא (ובחסים ק"ה:) בשלשה מקומות שרתה שכינה על ישראל, בשילה, ונוב וגבעון, ובית עולמים. תנו רבנן ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים שנה חסר אחת, ימי אהל מועד שבגלגל י"ד שנה, שבע שכבשו ושבע שחלקו. ימי אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע, נשתיירו לשילה שלש מאות ושבעים חסר אחת. ותנא כשמת עלי הכהן חרבה שילה ובאו לנוב, כשמת שמואל הרמתי חרבה נוב ובאו לגבעון ע"כ. [וביחד זה עולה תע"ט שנה, ובית ראשון היה ת"י שנה, ובית שני ת"כ שנה, ועולה ביחד אלף שלש מאות ותשע שנה, ובתוספות הפרוטרוט, שלא היו הימים של הבית שנים מיום ליום, הרי זה ביחד אלף שלש מאות ועשר שנה. אשר בשנים הללו הקריבו קרבנות תמידין כסדרן. וליכא מידי דלא רמיזו באורייתא, שאמר הכתוב (במדבר כח-ב) את קרבני לחמי לאש"י, אלף ש"י שנה, הקריבו קרבני לחמין.]

והנה בשו"ת חתם סופר (ו"ד סימן רסד) העיר במשכן שילה, שלא מצינו שנכנסו פלשתים כלל ונתצוהו אלא שנשבה הארון, ומי נתץ חומותיו [ועל כרחק דישאל על עצמם עשו כן], ומי התיר לנתצו עד היסוד עד שלא נראה שם שורש דבר. אמנם ש"ס ערוך (עבודה זרה נב:) דמזבח ששקצו אנשי יון היו חולין גמורים, ומצאו לו מקרא מלא (יחזקאל ז-כב) ובאו בה פריצים וחללוה, מכיון שבאו בה פריצים נתחללה, וברש"י מכיון שנכנסו נכרים להיכל יצאו כליו לחולין. ולכן מכיון שבאו

תעשון, כי זהו בנין קבע הנמצא על מקום אשר בחר בו ה', ועל המקדשות עד אז אין בהם איסור נתיצה, ולפי זה יש לדון במה שכתוב בשו"ת חתם סופר (אר"ח סימן לב) שאסור לנתוח אבן מבמה שנבנה בשעת היתר הבמות ע"ש. כי יתכן שלא נצטוו בזה אלא על המקום אשר בו בחר ה' לשכנו תדרשו.

*

והנה אמר אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם. ונראה כי עשיית מצוה מקדש את האדם העושה ומזכך את גופו, וכמו שאומרים בברכה, אשר קדשנו במצותיו, שהמצות מקדשים אותנו. ולעומת זה החטא פוגם את האדם ומטמא אותו, וכמו שנאמר (ויקרא יא-ג) ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם. – וכמו כן גם המקום שבו נעשה מצוה מתקדשת, ונשאר על המקום השראת קדושה, שמסייע קדושת המקום אחר כך לעבודת ה' למי ששוהה שם, ומבואר בשלחן ערוך (אר"ח סימן ט-ז) דגם מי שנאנס ולא התפלל עם הציבור, והוא מתפלל ביחיד, אף על פי כן יתפלל בבית הכנסת ע"כ. כי התפלות הרבות שהתפללו שם קידשו את המקום, ותפלתו שם מקובלת ביותר.

ובגמרא (ברכות ה) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים עליו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו ע"כ. ופירש הצ"ח כי המדת ענוה שיש בזה היא, שאינו סומך על עצמו שהוא ראוי שיתקבלו תפלותיו למעלה, רק קדושת המקום של התפלות שהתפללו במקום הזה, הם יסייעו לו שיתקבלו התפלות, ולכן אומרים עליו אי עניו ע"כ.

ולעומת זה מקום שנעשה בו עבירה נשרש טומאה במקום ההוא, שכאשר האדם בא שם אין לו שאיפה לדברים שבקדושה, וגוררים אותו לטומאה. וכמו שפירש הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע (הובא בשפתי צדיקים פ' אמרו) לפרש המשנה (אבות ג-ג) שנים שיושבין ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים שנאמר (תהלים א-א) ובמושב לצים לא ישב ע"כ. דהכוונה היא שבמקום שייבת לצים נשאר שם רושם טומאה, וכשיגיע אחר כך איש צדיק לאותו מקום מתבלבל דעתו שלא יוכל לדבר שם דברי תורה. והוא שאמרו שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה, הסיבה לזה הוא, כי הרי זה מושב לצים, שבמקום הזה ישבו מקדם שם לצים שהמשיכו במעשיהם טומאה על המקום, ולכן 'ובמושב' לצים לא ישב ע"כ.

וזהו הענין שמצינו בדור המבול שאמר ה' לנח, קץ כל בשר בא לפני וגו', והנני משחיתם את הארץ (בראשית ו-יג). וברש"י שאף ג' טפחים של עומק המחרישה נמחו ונטשטשו (ב"ר לא-ז) ע"כ. ולכאורה לאיזה צורך עשה ה' כן. ולא עוד אלא שהודיע זאת לנח תיכף בתחלת הגזירה, שהנני משחיתם ביחד עם הארץ. אך לפי מה שנתבאר מובן, כי הדור הרע ההוא שהשחית כל בשר את דרכו, אפילו בהמה חיה ועוף. אם כן הארץ עצמה ספוגה בטומאת מעשיהם שהשרישו אותה בהארץ. ומה יועיל אם יעביר האנשים הללו מהעולם, הלא גם הבאים אחריהם יומשכו אחריהם מטומאת האדמה. על כן אמר לו ה', שהנני משחיתם את הארץ, שיעביר גם שלשה טפחים של עומק המחרישה עמהם, ותתחדש פני האדמה בפנים חדשות, וממילא לא יופגעו הדור הבא מטומאת הארץ.

וכמו כן המקומות אשר עבדו שם הגויים עבודה זרה, אם כי מחובר לא נעשה עבודה זרה, מכל מקום המשיכו בעבודתם שם טומאה על המקום, שימנע את ישראל הבאים למקומות אלו מעבודת קונם, שהטומאה יקרר אותם מהקדושה. לכן אבד תאבדון גם את כל המקומות שעבדו שם

הגויים, והעוקר עבודה זרה צריך לשרש אחריה (עבודה זרה מה:), שלא ישאר שם מאדמת הארץ שעבדו עליה עבודה זרה.

*

ואמר הכתוב אלה החוקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות וגו' כל הימים אשר אתם חיים על האדמה. והכוונה היא כי על כל מצוה ישנם טעמים רבים וסודות נפלאים בקיומם, ואף מצות שהם מובנים בפשטיות, וכגון מצות שהם זכר ליציאת מצרים, יש בקיומם עוד הרבה ענינים הכרוכים בה. ולכן אמרו חז"ל (ירושלמי ראש השנה ג-ג) שהקב"ה שומר תורתו. ובגמרא (ברכות ז) מניין שהקב"ה מתפלל וכו'. הרי שהגם שאצל הקב"ה לא שייך הטעמים שניתנו לנו, מכל מקום יש ענינים במצות ה' הנוגע בכיכול גם אצל הקב"ה. [ועיין במשך חכמה פ' בא בד"ה החדש הזה לכם].

ואיתא בגמרא (סנהדרין עא.) בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב דרוש וקבל שכר, וכמו כן אמרו שם עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות, ולמה נכתב דרוש וקבל שכר ע"כ. וביאורו הוא, כי מכל מצוה שבתורה יש לנו ללמוד הרבה הדרכות הנצרכות להתעלות בני אדם. ולכן ניתנה פרשת בן סורר ומורה, אם כי בפועל לא יתכן לקיימה משום ריבוי התנאים שיש בזה, אבל הלימוד מוסר השכל נשאר ממנה לדורות, ללמוד על גודל חיוב חינוך הבנים, שהגונב ואוכל תרטימר בשר ושותה חצי לוג יין, סופו שמכלה ממון אביו, ומבקש לימודו ואינו מוצא, ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות, ואמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב (שם עב:). ופרשה זו לא ניתנה לקיימה בפועל, אלא דרוש ענינה, ללמוד ממנה הוראה בחיים, וקבל שכר.

ועל דרך זה עיר הנדחת שמצותה את כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה ושרפת באש (דברים יג-ז). ומצוה זו לא יתכן לקיימה בפועל, כי אפילו מזוזה אחת מצילה את העיר. אך יש ללמוד ממנה הוראה מפרטי המצוה, שפירשו המפרשים בטעם את כל שללה בשריפה, שגם בה יש סרך של חטא, כי אם יכולה עיר שלימה להכשל בעבודה זרה, הרי סימן הוא כי אנשיה היו שטופים רק בעניני רווח ממון, ולא נתנו דעתם על כל ענין נעלה מזה, עד שנתטמטם לבם כל כך כי נוח היה להדיחם, ממילא ראוי גם הונם ורכושם אשר גרמו לידי כן להשרף באש. – ועוד גם זאת, אם יש בעיר ההוא מסייתים ומדיחים, למה הוא דר שם, ולמה לא משנה דירתו. הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע. ועל כרחק כי פרנסתו מסודרת שם, וביתו רחבה במקום ההוא, וחס על ממונו והוננו, על כן ישרפו הכל באש. וזהו דרוש טעמי המצוה, ותקבל שכר על דרשתו, ללמוד ממנה הוראה איך להתנהג.

ועל דרך זה גם לענינינו מצות איבוד עבודה זרה, ונתצתם את מזבחותם וגו' ואשריהם תשרפון באש. מבואר ברש"י (ויקרא כ-טו) שיש בזה מוסר השכל להתרחק מחבר רע, כי הרי דברים קל וחומר, ומה אילנות שאינן רואין ואינן שומעין, על שבאת תקלה על ידם אמרה תורה השחת שרוף וכלה, המטה את חבירו מדרך חיים לדרכי מיתה על אחת כמה וכמה ע"כ. וזהו אלה החוקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות כל הימים אשר אתם חיים על האדמה. אם כי בפועל ממש אין זה מצוה לדורות עולם, מכל מקום ההוראה מהמצוה שייך לדורות עולם, ודרוש וקבל שכר, להתבונן בטעמי פרטי המצוה, ולהתנהג בהענינים היוצאים ממנה, ולעבוד בזה את קונו. וזה נרמז במאמרם שצריך לשרש אחריה, להתבונן בשורש המצוה מהו ההוראה להאדם בקיומה, וזה שייך לעשותה כל הימים.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מנה"ר ר' יואל מייזעלס ה"ו לרגל השמחה השדויה במעוט באורחיו בנו למול טוב	מנה"ר ר' שמואל ראזענבוים ה"ו לרגל השמחה השדויה במעוט בהולדת בנו למול טוב	לע"נ האשה החשובה מרת ראצל בת משה ארי' ע"ה קיסנער נפטרת ו' אלול תשס"ג לפ"ק - תנצבת.	מנה"ר ר' יואל וייסעברג ה"ו לרגל השמחה הגדולה השדויה במעוט בהולדת בתו למול טוב
מנה"ר ר' שלמה שטייף ה"ו לרגל השמחה השדויה במעוט בהולדת בתו למול טוב	מנה"ר ר' שלמה זלמן פאלדאק ה"ו לרגל השמחה השדויה במעוט בהנכם בנו לעול התורה והמצות	מנה"ר ר' שלום הארטמאן ה"ו לרגל השמחה השדויה במעוט בהולדת בתו למול טוב	מנה"ר ר' יצחק פישע' ה"ו לרגל השמחה השדויה במעוט בתגירתו בנו למול טוב